Ulvilan kaupunginvaltuuston kokous 2.11.2026

**Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut,**

Ensiksi haluan kiittää kaupunginhallitusta vuoden 2025 arviointikertomuksesta annetusta rakentavasta ja arvokkaasta lausunnosta. Hallitus ja viranhaltijat ovat perehtyneet huolellisesti tarkastuslautakunnan esittämiin havaintoihin, ja lausunnossa esitetään useita perusteltuja näkemyksiä, joihin tarkastuslautakunnan on helppo yhtyä.

Samalla on syytä todeta, että Ulvilassa viranhaltijat tekevät vastuullista ja ammattitaitoista työtä kaupungin ja kuntalaisten parhaaksi, haastatteluissa yhteistyö on sujunut todella hyvin, siksi positiivinen arviointikertomus on ollut helppo tehdä.

Käsittelemme lausunnon seuraavassa tarkastuslautakunnan kokouksessa. Haluan kuitenkin kommentoida kaupunginhallituksen lausunnon viimeistä kappaletta, jossa todetaan:

*"Kaupunginhallitus toteaa lopuksi, että tarkastuslautakunnan olisi tärkeää työssään keskittyä sille lakisääteisesti annettuihin tehtäviin ja jättää toimenpidesuositusten kehittäminen ja antaminen kaupunginhallituksen tehtäväksi."*

Vuoden 2025 arviointikertomus poikkeaa Ulvilan aiemmista arviointikertomuksista. Tarkastuslautakunta on tietoisesti ottanut mallia muiden kuntien ja kaupunkien arviointikäytännöistä, joissa havaintojen ja johtopäätösten lisäksi esitetään myös kehittämisehdotuksia.

Omasta näkökulmastani tämä on luonteva toimintatapa. Olen ollut lähes viiden vuosikymmenen ajan mukana laatimassa tutkimus-, arviointi- ja auditointiraportteja. Niiden perusrakenne on yleensä sama: ensin selvitetään faktat, niiden pohjalta tehdään johtopäätökset ja lopuksi esitetään toimenpidesuositukset.

Usein juuri havaintojen kokoaminen on työn vaativin vaihe. Sen yhteydessä syntyy väistämättä myös käsitys siitä, mistä ongelmat johtuvat ja millä tavoin toimintaa voitaisiin kehittää. Jos johtopäätökset ja kehittämisehdotukset jätetään kertomatta, jää osa tehdystä arviointityöstä hyödyntämättä.

Kuntalain pykälä 121 § ei nimenomaisesti velvoita tarkastuslautakuntaa antamaan toimenpidesuosituksia. Laki velvoittaa laatimaan arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Tarkastuslautakunnalla on kuitenkin oikeus esittää arviointinsa perusteella myös kehittämissuosituksia.

Käytännössä monissa kunnissa onkin muodostunut hyvä hallintotapa, jossa arviointikertomus ei ainoastaan kuvaa havaintoja vaan sisältää myös johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia. Tällöin kertomus palvelee paremmin valtuustoa ja koko organisaation kehittämistä.

Asian voisi ilmaista myös seuraavasti:

- Huono arviointikertomus kertoo, mitä tapahtui.
- Hyvä arviointikertomus kertoo, miksi sillä on merkitystä.
- Erinomainen arviointikertomus kertoo lisäksi, mitä asialle kannattaisi tehdä.

Ulvilan vuoden 2025 arviointikertomuksen tavoitteena on ollut yhdistää havainnot, johtopäätökset ja toimenpidesuositukset. Tarkoituksena ei ole ollut puuttua kaupunginhallituksen toimivaltaan eikä tehdä poliittisia linjauksia, vaan tarjota valtuustolle mahdollisimman hyödyllinen arviointityökalu kaupungin kehittämisen tueksi.

Käytännössä tarkastuslautakunta on riippumaton arviointi- ja valvontaelin. Tarkastuslautakunnan tärkein tehtävä on arvioida ovatko viranhaltijat ja kaupunginhallitus toteuttaneet laadukkaasti valtuuston päätökset ja käyttäneet veronmaksajien rahat tehokkaasti.

Itse asiassa kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus ja tilintarkastajien tilintarkastuskertomus ovat kunnallisen laadunvalvonnan ja demokratian ydin. Ne toimivat valtuuston ja veronmaksajien riippumattomana valvontatyökaluna, joka varmistaa rahojen vastuullisen käytön.

Samalla on todettava, että tarkastuslautakunnan työn uskottavuus perustuu riippumattomaan arviointiin. Juuri arviointihavainnot, niiden johtopäätökset ja niiden pohjalta esitettävät kehittämissuositukset muodostavat kunnallisen valvonta- ja arviointijärjestelmän keskeisen sisällön.

Vaikka tarkastuslautakunnan suositukset eivät ole juridisesti sitovia, niiden merkitys on käytännössä suuri. Ne auttavat tunnistamaan talouden tasapainottamisen, riskienhallinnan, palvelutuotannon ja johtamisen kehittämiskohteita. Samalla ne tukevat valtuuston mahdollisuuksia seurata, miten asetetut tavoitteet toteutuvat ja miten toimintaa voidaan edelleen parantaa.

Tietenkin mitä konkreettisempia suositukset ovat, sitä tärkeämpää on huolehtia siitä, että ne perustuvat selkeästi tehtyihin havaintoihin ja pysyvät kehittämissuosituksina eivätkä muutu poliittisiksi linjauksiksi.

Kehittämissuositusten ja poliittisten linjausten välinen ero on toisinaan veteen piirretty viiva. Juuri tässä tasapainossa on tarkastuslautakunnan työn vaativuus, mutta samalla myös sen suurin lisäarvo.

Hallituksen lakisääteinen tehtävä ei ole ohjata tarkastuslautakuntaa - Eikä tarkastuslautakunnan tehtävä ei ole johtaa kaupunkia eikä tehdä politiikkaa. Sen tehtävä on arvioida. Ja hyvä arviointi sisältää havaintojen lisäksi myös johtopäätökset ja kehittämisehdotukset.

Haluan, että tämä vastine liitetään kokouspöytäkirjan liitteeksi.

Kiitos.

Antti Roine
Ulvilan tarkastuslautakunnan puheenjohtaja